

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. gruodžio 19 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Valstybės pagalba – Sąvoka – Sunkumų patirianti valstybės geležinkelių įmonė – Pagalbos priemonės – Finansinės pagalbos skyrimas – Tikslas – Valstybės geležinkelių įmonės veiklos tęsimas – Lėšų skyrimas ir turimos šios valstybės įmonės kapitalo dalys – Perdavimas į kitos valstybės įmonės kapitalą – Privataus investuotojo kriterijus – Pareiga iš anksto pranešti apie naują pagalbą“

Byloje C-385/18

dėl *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija) 2018 m. balandžio 5 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. birželio 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Arriva Italia Srl,

Ferrotramviaria SpA,

Consorzio Trasporti Aziende Pugliesi (CO.TRA.P)

prieš

Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti,

dalyvaujant:

Ferrovie dello Stato Italiane SpA,

Gestione Commissariale per Le Ferrovie del Le Fera Automobilistici Srl a socio unico,

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija)

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev, antrosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai P. G. Xuereb (pranešėjas), C. Vajda ir A. Kumin,

generalinis advokatas E. Tanchev,

posėdžio sekretorius R. Schiano, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. gegužės 8 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: italų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Arriva Italia Srl, Ferrotramviaria SpA* ir *Consorzio Trasporti Aziende Pugliesi (CO.TRA.P)*, atstovaujamų *avvocati* G. L. Zampa ir T. Salonico,
- *Ferrovie dello Stato Italiane SpA*, atstovaujamos *avvocati* A. Zoppini, G. M. Roberti, G. Bellitti ir I. Perego,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocatessa dello Stato* P. Palmieri,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos D. Recchia ir F. Tomat,

susipažinęs su 2019 m. liepos 29 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 107 straipsnio ir 108 straipsnio 3 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Arriva Italia Srl, Ferrotramviaria SpA* ir *Consorzio Trasporti Aziende Pugliesi (CO.TRA.P)* (toliau – *Arriva Italia ir kt.*) ginčą su *Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti* (Infrastruktūros ir transporto ministerija, Italija) dėl to, kad ji 100 % turimų *Ferrovie del Sud Est e Servizi Automobilistici Srl a socio unico* (toliau – FSE) kapitalo dalių perdavė *Ferrovie dello Stato Italiane SpA* (toliau – FSI).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Europos Komisijos pranešimo dėl [SESV] 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos (OL C 262, 2016, p. 1, toliau – 2016 m. pranešimas) 188 punkte numatyta:

„Tai, kad valdžios institucijos viešosios paslaugos teikimo užduotį patiki vidaus teikėjui (net jei jos galėjo nevaržomos tą paslaugą patikėti trečiosioms šalims), konkurencijos iškreipimo galimybės savaime nepašalina. Tačiau konkurencijos iškreipimo negali būti, jeigu įvykdomos visos šios sąlygos:

- a) paslauga teikiama teisėto monopolio (sukurto laikantis EEE teisės aktų) sąlygomis <...>
- b) teisėtu monopoliumi ne tik panaikinama konkurencija rinkoje, bet ir konkurencija dėl rinkos, t. y. panaikinama bet kokia galima konkurencija tapti išimtinu atitinkamos paslaugos teikėju <...>
- c) paslauga nekonkuruoja su kitomis paslaugomis ir
- d) jeigu paslaugos teikėjas veikia kitoje konkurencijai atviroje (geografinėje ar produkto) rinkoje, turi būti atmesta kryžminio subsidijavimo galimybė. Tam užtikrinti turi būti tvarkoma atskira apskaita, tinkamai paskirstomos išlaidos ir pajamos ir teisėto monopolio sąlygomis teiktinai paslaugai teikti suteiktas viešasis finansavimas negali būti naudojamas kitai veiklai.“

4 2016 m. pranešimo 211 ir 212 punktuose nustatyta:

„211. Tam tikromis aplinkybėmis tam tikri infrastruktūros objektai tiesiogiai nekonkuruoja su kitais tos pačios rūšies infrastruktūros objektais arba kitais kitos rūšies infrastruktūros objektais, siūlančiais didelio pakeičiamumo paslaugas, arba tiesiogiai su tokiomis paslaugomis <...> Tikėtina, kad tiesiogiai tarpusavyje nekonkuruos visuotinės tinklų infrastruktūros objektai <...>, kurie yra natūralios monopolijos, t. y. kuriuos pakartotinai statyti būtų neekonomiška. Be to, kai kuriuose sektoriuose privatus finansavimas infrastruktūros objekto statyboms gali būti nedidelis <...> Komisija paprastai laikosi nuomonės, kad poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai negali būti padarytas arba konkurencija negali būti iškraipyta tais infrastruktūros objekto statybos atvejais, kai kartu tenkinamos šios sąlygos: i) infrastruktūros objektai paprastai neturi tiesiogiai konkuruoti; ii) privatus finansavimas sektoriuje ir atitinkamoje valstybėje narėje yra nedidelis; ir iii) infrastruktūros objektas nėra sukurtas norint teikti atrankią paramą konkrečiai įmonei arba sektoriui, o yra naudinga visai visuomenei.

212. Kad visam viešajam konkreto projekto finansavimui nebūtų taikomos valstybės pagalbos taisyklės, EEE valstybės [valstybės narės] turi užtikrinti, kad finansavimo, suteikto infrastruktūros objektui pastatyti 211 punkte nurodytais atvejais, nebūtų galima panaudoti kitai ekonominei veiklai, įskaitant infrastruktūros eksploatavimą, kryžmiškai arba netiesiogiai subsidijuoti. <...>“

5 2016 m. pranešimo 219 punkte nustatyta:

„Geležinkelių infrastruktūros <...> eksploatavimas gali būti ekonominė veikla, tačiau geležinkelių infrastruktūros, kuria potencialūs naudotojai gali naudotis vienodomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, statyba, priešingai nei infrastruktūros eksploatavimas, paprastai atitinka sąlygas, nurodytas 211 punkte, todėl finansuojant tokios infrastruktūros statybą paprastai nedaromas poveikis EEE valstybių [valstybių narių] tarpusavio prekybai ir konkurencija neiškraipoma. <...>

(*) [Išnaša] Šia pastaba nedaromas poveikis vertinimui, ar infrastruktūros valdytojui [bet koks infrastruktūros eksploatuotojui] valstybės suteiktas pranašumas yra valstybės pagalba. Pavyzdžiui, jeigu infrastruktūra eksploatuojama teisėto monopolio sąlygomis ir konkurencija dėl infrastruktūros eksploatavimo rinkos yra panaikinta [infrastruktūros eksploatavimo rinkoje nėra konkurencijos], infrastruktūros valdytojui valstybės suteiktu pranašumu negali būti iškraipyta konkurencija, todėl toks pranašumas nėra valstybės pagalba. <...> Kaip paaiškinta 188 punkte, jeigu savininkas arba valdytojas [eksploatuotojas] veikia kitoje liberalizuotoje rinkoje, jis, siekdamas išvengti kryžminio subsidijavimo, turėtų tvarkyti atskirą apskaitą, tinkamai paskirstyti išlaidas ir pajamas ir užtikrinti, kad viešasis finansavimas nebūtų naudojamas kitai veiklai.“

Italijos teisė

6 *Legge 28 dicembre 2015, n. 208 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge di stabilità 2016)* (2015 m. gruodžio 28 d. Įstatymas Nr. 208 dėl metinio ir daugiamečio valstybės biudžeto sudarymo nuostatų (2016 m. Stabilumo įstatymas)) (GURI, Nr. 15, paprastasis priedas, 2016 m. sausio 20 d., toliau – 2016 m. Stabilumo įstatymas) 1 straipsnio 867 dalyje buvo numatyta skirti FSE laikiną administratorių, atsižvelgiant į šios bendrovės „sunkią finansinę padėtį“. Laikinas administratorius turėjo būti paskirtas Infrastruktūros ir transporto ministerijos dekretu.

7 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalies antrame ir penktame sakiniuose už FSE administravimą atsakingas laikinas administratorius buvo įpareigotas, pirma, „parengti pramoninio sanavimo planą“, orientuotą į jos veiklos sąnaudų mažinimą, ir, antra, teikti infrastruktūros ir transporto ministrui pasiūlymus, kad FSE būtų perduota ar perleista remiantis šio ministro priimtame

dekrete nustatytais kriterijais ir tvarka. Be to, 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalies šeštame ir paskutiniame sakinyje buvo nurodyta, kad laukiant, kol bus įgyvendintas minėtas sanavimo planas, „2016 m. leidžiama išleisti 70 mln. EUR [FSE] veiklos tęstinumui užtikrinti“.

- 8 Remdamasis šia 2016 m. Stabilumo įstatymo nuostata infrastruktūros ir transporto ministras priėmė 2016 m. sausio 12 d. Dekretą Nr. 9 (toliau – 2016 m. sausio 12 d. dekretas), jame buvo numatytas FSE laikinas administravimas. Pagal šio dekreto 6 straipsnį 70 mln. EUR suma, skirta FSE remiantis 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalimi, buvo skirta laipsniškai padidinti šios bendrovės kapitalui; laikinasis administratorius galėjo naudoti ją be viešojo dalininko leidimo, „siekiant užtikrinti bendrovės teikiamų paslaugų tęstinumą ir reguliarumą“.
- 9 Atsižvelgdamas į tai, kad FSE neigiamas kapitalas sudarė 200 mln. EUR, 2016 m. rugpjūčio 4 d. Dekretu Nr. 264 (toliau – 2016 m. rugpjūčio 4 d. dekretas) infrastruktūros ir transporto ministras nusprendė perduoti visas jo ministerijos turimas šios bendrovės kapitalo dalis FSI.
- 10 Pagal 2016 m. rugpjūčio 4 d. dekretą FSE perėmėja buvo pasirinkta remiantis šio dekreto 1 straipsnio 1 dalyje išvardytais kriterijais, būtent: a) „valstybei priklausančių kapitalo dalių veiksmingesnis panaudojimas vykdant tam pačiam savininkui (valstybei) priklausančio ekonominio vieneto vidinę reorganizaciją“; b) perėmėjo turimi gamybiniai ir turtiniai išteklių, užtikrinantys veiklos ir paslaugos tęstinumą (taip pat kreditorių atžvilgiu) <...>“ ir c) „bendrovės sanavimas atsižvelgiant į [FSE] neigiamą kapitalą“.
- 11 Pagal 2016 m. rugpjūčio 4 d. dekreto 2 straipsnio 2 dalį perdavimas turėjo būti atliktas be jokio atlygio, išskyrus formalų FSI įsipareigojimą per teisės aktuose nustatytą terminą atkurti FSE kapitalo pusiausvyrą. Šio dekreto 2 straipsnio 3 dalyje buvo numatyta, kad dėl perdavimo nekyla abejonių dėl FSE teisės panaudoti 70 mln. EUR sumą, nurodytą 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalyje, tame įstatyme numatytiems tikslams pasiekti. Be to, iš to paties dekreto 2 straipsnio 4 dalies matyti, kad perdavimas galėtų įvykti tik po to, kai *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato* (Konkurencijos ir rinkos priežiūros tarnyba, Italija, toliau – AGCM) nuspręstų nepradėti tyrimo dėl FSI ir FSE koncentracijos sandorio arba leisti įvykdyti tą koncentraciją.
- 12 Perdavus FSE kapitalo dalis FSI *decreto-legge n. 50 – Disposizioni urgenti in materia finanziaria, iniziative a favore degli enti territoriali, ulteriori interventi per le zone colpite da eventi sismici e misure per lo sviluppo* (Dekretas-įstatymas Nr. 50, nustatantis skubias nuostatas finansų srityje, dėl vietos valdžios institucijoms naudingų iniciatyvų, papildomų veiksmų žemės drebėjimų paveiktose teritorijose ir vystymosi priemonių) (GURI, Nr. 95, paprastasis priedas, 2017 m. balandžio 24 d., toliau – Dekretas-įstatymas Nr. 50/2017), kuris po pakeitimo tapo 2017 m. birželio 21 d. Įstatymu Nr. 96 (GURI, Nr. 31, paprastasis priedas, 2017 m. birželio 23 d.), 47 straipsnio 7 dalimi buvo iš dalies pakeistas 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalies šeštasis sakiny; jis buvo pakeistas taip:

„Nepaisant šiame punkte įtvirtintų įpareigojimų, 2016 m. leidžiama išleisti 70 mln. EUR. Šios lėšos įskaitomos į [FSE] kapitalą, kad, nepažeidžiant Europos Sąjungos teisės aktų šioje srityje ir bendrovės sanavimo plano, būtų naudojamos tik išskolinimams, įskaitant ankstesnius, padengti, ir infrastruktūros finansiniams įsipareigojimams. Tai neturi įtakos pagal [2016 m. rugpjūčio 4 d. dekretą] jau įgyvendintiems aktams, priemonėms ir sandoriams <...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 13 Tuo metu, kai buvo paskirtas laikinas administravimas, FSE turėjo Apulijos regiono (Italija) suteiktus įgaliojimus eksploatuoti 474 km ilgio vietos geležinkelių infrastruktūrą ir atlikti jos priežiūrą, taip pat teikti viešąsias keleivių vežimo geležinkeliais paslaugas ir papildomas ir (arba) pakaitines vežimo keliais paslaugas.

- 14 FSI bendrovė, kurios visas kapitalas priklauso Ekonomikos ir finansų ministerijai, yra keleivių ir krovinių vežimo geležinkeliais paslaugas teikiančios grupės, veikiančios per savo dukterinę bendrovę *Trenitalia SpA*, kontroliuojančioji bendrovė, kuri yra pagrindinė Italijos geležinkelių įmonė, turinti tai pačiai grupei priklausančios *Rete Ferroviaria Italiana SpA* koncesiją eksploatuoti nacionalinį geležinkelių tinklą.
- 15 2016 m. spalio 24 d. *Arriva Italia ir kt.*, vykdančios veiklą viešojo geležinkelių ar kelių transporto sektoriuje ir anksčiau jau pranešusios laikinam administratoriui apie savo suinteresuotumą įsigyti FSE, *Tribunale amministrativo regionale del Lazio* (Lacijaus regiono administracinis teismas, Italija) pateikė skundą dėl 2016 m. rugpjūčio 4 d. dekreto, pagal kurį numatyta perduoti FSI visas Infrastruktūros ir transporto ministerijos turimas FSE kapitalo dalis, panaikinimo.
- 16 Grįsdamos šį skundą jos, be kita ko, nurodė, kad 70 mln. EUR skyrimas ir visų Infrastruktūros ir transporto ministerijos turimų FSE kapitalo dalių perdavimas FSI (toliau kartu – nagrinėjamos priemonės) yra valstybės pagalba ir kad Italijos valstybė pažeidė SESV 108 straipsnio 3 dalį, nes įgyvendino šias priemones, nepranešusi apie jas Komisijai.
- 17 2016 m. spalio 26 d. AGCM išpėjo Italijos vyriausybę dėl planuojamo 100 % Infrastruktūros ir transporto ministerijos turimų FSE kapitalo dalių perdavimo FSI, taip pat dėl 70 mln. EUR skyrimo (toliau – AGCM išpėjimas). Šis išpėjimas buvo grindžiamas tuo, kad kiekviena iš nagrinėjamų priemonių, kaip teigė AGCM, gali būti valstybės pagalba.
- 18 2016 m. lapkričio 21 d. AGCM nusprendė nepradėti tyrimo dėl FSI ir FSE koncentracijos sandorio, nes, šios institucijos nuomone, dėl tokios koncentracijos neatsirastų ar nesustiprėtų dominuojanti padėtis, kurį galėtų panaikinti arba iš esmės ir ilgam sumažinti konkurenciją atitinkamose rinkose.
- 19 2016 m. lapkričio 28 d. rašte infrastruktūros ir transporto ministras atkreipė dėmesį į tai, kad įvykdytos dvi sąlygos, kurioms esant visas turimas FSE kapitalo dalis galima perduoti FSI, būtent – AGCM nusprendė nepradėti FSI ir FSE koncentracijos sandorio tyrimo, o FSI išipareigojo per teisės aktuose nustatytą terminą atkurti FSE kapitalo pusiausvyrą. Tą pačią dieną notariškai patvirtintu aktu FSE kapitalo dalys buvo perduotos FSI.
- 20 2016 m. lapkričio 28 d. ministerijos rašte taip pat pažymėta, kad pagal 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalį skirta 70 mln. EUR suma, „nepažeidžiant Sąjungos teisės aktų, [turi] būti skirta (ir panaudota) [FSE] geležinkelių infrastruktūros finansiniams poreikiams tenkinti“.
- 21 2017 m. sausio mėn. FSE pateikė *Tribunale di Bari* (Bario teismas, Italija) prašymą leisti taikyti susitarimo su kreditoriais procedūrą.
- 22 2017 m. gegužės 31 d. sprendimu *Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio* (Lacijaus regiono administracinis teismas) atmetė jam pateiktą skundą.
- 23 *Arriva Italia ir kt.* dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija).
- 24 Šios nuomone, norint išspręsti joje nagrinėjamą ginčą, būtina išaiškinti SESV nuostatas.
- 25 Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonų dėl to, ar nagrinėjamos priemonės buvo finansuojamos iš valstybės išteklių ir ar dėl jų pagalbos gavėjai suteikiamas pranašumas, kaip to reikalaujama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Konkrečiai kalbant, FSE kapitalo dalių perdavimas FSI galėtų būti atliktas tokiais sąlygomis ir keliant tokius tikslus, kokie leistų remtis Sąjungos neutralumo principu SESV 345 straipsnyje įtvirtintos įmonių nuosavybės sistemos atžvilgiu.

- 26 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nors FSE skirta 70 mln. EUR suma buvo įtraukta į jos apskaitą, faktiškai ji nebuvo pervesta iš Italijos valstybės biudžeto. Taigi kyla abejonių dėl to, ar tos lėšos gali būti laikomos jau skirtomis ir joms turi būti taikoma SESV 108 straipsnio 3 dalyje numatyta pareiga pranešti.
- 27 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nagrinėjamu atveju atitinkamas ekonomikos sektorius – tai regioninio keleivių vežimo FSE ir Apulijos regiono sudarytoje paslaugų teikimo sutartyje nurodytoje teritorijoje sektorius. AGCM nustatė, kad FSE kapitalo dalių perdavimas FSI nelaikytinas koncentracija, kuria siekiama riboti konkurenciją kurioje nors iš šioje byloje nagrinėjamų transporto paslaugų rinkų.
- 28 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar tuo atveju, jei nagrinėjamoje byloje vis dėlto reikėtų konstatuoti, kad valstybės pagalba buvo suteikta, skirtą 70 mln. EUR sumą tektų susigrąžinti, o dabartinę FSE nuosavybės struktūrą – išsaugoti, o gal, atvirkščiai, reikia surengti šios bendrovės įsigijimo konkurso procedūrą.
- 29 Šiomis aplinkybėmis *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

- „1. Ar, atsižvelgiant į nurodytas teises ir faktines aplinkybes, priemonė, kurią sudarė 70 mln. EUR dydžio asignavimų skyrimas geležinkelių transporto sektoriaus ekonominės veiklos vykdytojui 2016 m. Stabilumo įstatymo, iš dalies pakeisto Dekretu-įstatymu [Nr. 50/2017], (1 straipsnio 867 dalyje) nustatytais sąlygomis, ir vėlesnis minėto veiklos vykdytojo perleidimas kitam ekonominės veiklos vykdytojui be konkurso ir be jokio atlygio, yra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį?
2. Teigiamo atsakymo atveju reikia nustatyti, ar vis dėlto nagrinėjama pagalba yra suderinama su Sąjungos teise, ir kokios yra nepranešimo apie ją, kaip reikalaujama pagal SESV 107 straipsnio 3 dalį, pasekmės?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 30 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 107 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad, pirma, tam tikros pinigų sumos skyrimas didelių finansinių sunkumų patiriančiai valstybės geležinkelių įmonei ir, antra, visų valstybės narės turimų tos įmonės kapitalo dalių perdavimas kitai valstybės įmonei be konkurso ir be atlygio, bet pastarajai įsipareigojant atkurti pirmos įmonės kapitalo pusiausvyrą, yra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį.
- 31 Pagal suformuotą jurisprudenciją, norint priemonę pripažinti valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, reikalaujama, kad būtų tenkinamos visos šioje nuostatoje įtvirtintos sąlygos. Pirma, pagalba turi būti suteikta valstybės veiksmais arba iš valstybės išteklių. Antra, tokie veiksmai turi galėti daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai. Trečia, dėl jos turi būti suteiktas atrankinis pranašumas jos gavėjui. Ketvirta, ji turi iškraipyti konkurenciją arba galėti ją iškraipyti (2017 m. birželio 27 d. Sprendimo *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 38 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 32 Vadinasi, reikia išnagrinėti, ar šios sąlygos tenkinamos, kiek tai susiję su nagrinėjamomis priemonėmis.

Dėl 70 mln. EUR sumos skyrimo FSE

- 33 Dėl 70 mln. EUR sumos skyrimo FSE, kiek tai susiję su pirmąja iš šio sprendimo 31 punkte nurodytų sąlygų, reikia priminti, jog, tam, kad pranašumas galėtų būti pripažintas „pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, jis turi būti, pirma, suteiktas tiesiogiai ar netiesiogiai iš valstybės išteklių ir, antra, priskirtinas valstybei (2019 m. gegužės 15 d. Sprendimo *Achema ir kt.*, C-706/17, EU:C:2019:407, 47 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 34 Pirma, dėl priemonės priskyrimo valstybei pakanka konstatuoti, kad minėtos sumos skyrimas FSE tiesiogiai numatytas 2016 m. Stabilumo įstatyme.
- 35 Antra, dėl reikalavimo, kad pranašumas būtų suteiktas tiesiogiai ar netiesiogiai iš valstybės išteklių, reikia pažymėti, jog tai, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, 70 mln. EUR suma nebuvo faktiškai pervesta iš Italijos valstybės biudžeto, taigi šios valstybės narės biudžeto lėšos nebuvo panaudotos, savaime nereiškia, kad tokia suma negali būti pripažinta „valstybės ištekliais“, ypač kai potenciali našta Italijos valstybės biudžetui buvo nustatyta 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalyje.
- 36 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad pagalba turi būti laikoma suteikta tada, kai gavėjui pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus suteikiama teisė ją priimti iš valstybės išteklių, todėl faktinis nagrinėjamų išteklių pervedimas nėra lemiamas (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 21 d. Sprendimo *Magdeburger Mühlenwerke*, C-129/12, EU:C:2013:200, 40 punktą).
- 37 Iš tiesų, kalbant konkrečiai apie įmonę gavėją, patiriančią finansinių sunkumų, būtent viešosios valdžios institucijų sprendimas skirti valstybės pagalbą, o ne jos faktinis pervedimas, gali leisti tokiai įmonei vadovaujantiems asmenims nuspręsti, kad jos veikla yra ekonomiškai gyvybinga ir ją tęsti, nes dėl tokio sprendimo atsiranda gavėjos teisė gauti šią pagalbą; prireikus tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 38 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalį 70 mln. EUR suma FSE buvo skirta „laukiant, kol bus įgyvendintas sanavimo planas“, kurį turi parengti laikinas administratorius; pagal tą pačią nuostatą jis taip pat turi administruoti FSE.
- 39 Iš tikrųjų, kaip matyti iš 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalies, Italijos teisės aktų leidėjas, atsižvelgdamas į FSE „sunkią finansinę padėtį“ šio įstatymo priėmimo metu, nusprendė suteikti šią sumą FSE veiklos tęstinumui užtikrinti, kaip tai matyti iš 2016 m. sausio 12 d. dekreto 6 straipsnio, o tai reiškia, kad ši priemonė turėjo būti taikoma nedelsiant. Ši priemonė nebuvo siejama su galutiniu sanavimo plano parengimu.
- 40 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad prie 2016 m. Stabilumo įstatymo pridėtoje techninėje ataskaitoje daroma nuoroda į didelį neigiamą poveikį viešojo transporto paslaugų tęstinumui Apulijos regione; jei Italijos valstybė nesiims veiksmų, toks poveikis atsiras nuo 2015 m. gruodžio mėn. Taip pat reikia priminti, kad iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad priėmus minėtą 2016 m. įstatymą pagrindinėje byloje nagrinėjama suma buvo įtraukta į FSE apskaitą.
- 41 Šiomis aplinkybėmis darytina išvada, kad 70 mln. EUR sumos skyrimas FSE remiantis 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalimi, net jei ši suma faktiškai nebuvo pervesta iš Italijos valstybės biudžeto, gali būti laikoma intervencija panaudojant valstybinius išteklius, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 31 punkte nurodytą jurisprudenciją, su sąlyga, kad pagal šią nuostatą FSE jau buvo suteikta teisė į šią išmoką, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 42 Dėl šio sprendimo 31 punkte minėtos antros sąlygos reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją tam, kad nacionalinė priemonė būtų pripažinta „valstybės pagalba“, reikia ne nustatyti realų atitinkamos pagalbos poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir faktinį konkurencijos

iškraipymą, o tik išnagrinėti, ar tokia pagalba gali daryti poveikį šiai prekybai arba iškraipyti konkurenciją (2017 m. birželio 27 d. Sprendimo *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 78 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 43 Nebūtina, kad įmonės pagalbos gavėjos pačios dalyvautų valstybių narių tarpusavio prekyboje. Kai valstybė narė įmonėms suteikia pagalbą, veiklos mastai valstybės viduje gali būti išlaikyti arba išaugti, ir dėl to kitose valstybėse narėse įsikūrusių įmonių galimybės patekti į šios valstybės narės rinką gali sumažėti (šiuo klausimu žr. 2013 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Libert ir kt.*, C-197/11 ir C-203/11, EU:C:2013:288, 78 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 44 Jurisprudencijoje taip pat nustatyta, kad sąlyga, pagal kurią pagalba turi galėti daryti įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai, nepriklauso nei nuo vietinio ar regioninio teikiamų transporto paslaugų pobūdžio, nei nuo atitinkamos veiklos srities masto (2015 m. sausio 14 d. Sprendimo *Eventech*, C-518/13, EU:C:2015:9, 69 punktas).
- 45 Atsižvelgiant į šią jurisprudenciją reikia pažymėti, kad viena iš pareiškėjų pagrindinėje byloje, t. y. *Arriva Italia*, yra Vokietijos grupės *Deutsche Bahn AG* dukterinė bendrovė ir kad, kaip savo išvados 48 punkte pažymėjo generalinis advokatas, FSE skirta 70 mln. EUR suma sumažino šios bendrovės ar net kitų, ne Italijos Respublikoje, o kitose valstybėse narėse įsteigtų įmonių, galimybes eksploatuoti FSE patikėtą geležinkelių infrastruktūrą arba teikti keleivių vežimo naudojantis ta infrastruktūra paslaugas. Šiomis aplinkybėmis finansinė pagalba, leidžianti išlikti tokiai įmonei, kaip FSE, patiriančiai finansinių sunkumų, gali daryti įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai.
- 46 Dėl šio sprendimo 31 punkte nurodytos trečiosios sąlygos neginčijama, kad skyrus FSE 70 mln. EUR sumą šiai valstybės įmonei buvo suteiktas pranašumas. Vis dėlto iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad sąlygos, kurias turi atitikti priemonė, kad ją apimtų sąvoka „pagalba“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnį, nėra tenkinamos, jei valstybės įmonė, kuriai skirta priemonė, galėjo gauti tą patį pranašumą kaip ir tas, kuris jai suteikiamas iš valstybės išteklių esant aplinkybėms, kurios atitinka įprastas rinkos sąlygas, nes toks valstybės įmonių vertinimas atliekamas iš principo taikant privataus investuotojo kriterijų (žr. 2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija / EDF*, C-124/10 P, Rink., EU:C:2012:318, 78 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 47 Iš jurisprudencijos taip pat matyti, kad vertinant klausimą, ar ta pati priemonė įprastomis rinkos sąlygomis būtų taikoma privataus investuotojo, kurio situacija kaip galima panašesnė į valstybės situaciją, reikia atsižvelgti tik į naudą ir pareigas, susijusias su pastarosios, kaip akcininkės, padėtimi, išskyrus naudą ir pareigas, susijusias su jos, kaip viešosios valdžios subjekto, įgaliojimais (2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija / EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 79 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 48 Be to, esant abejonių, minėtas kriterijus taikomas tik jei valstybė narė nedviprasmiškai ir remdamasi objektyvia bei patikrinama informacija, nustatyta iki sprendimo suteikti ekonominį pranašumą priėmimo ar tuo pačiu metu, gali įrodyti, kad priemonės ėmėsi, veikdama kaip akcininkė. Šiuo aspektu, be kita ko, gali būti reikalaujama informacijos, iš kurios paaiškėtų, kad šis sprendimas grindžiamas ekonominiais vertinimais, kurie šios bylos aplinkybėmis būtų panašūs į racionalaus privataus investuotojo, kurio situacija kaip galima panašesnė į tos valstybės narės situaciją, vertinimus prieš atliekant minėtą investiciją, siekiant nustatyti tokios investicijos rentabilumą ateityje (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija / EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 82 ir 84 punktus).
- 49 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalies matyti, jog 70 mln. EUR suma buvo skirta FSE atsižvelgiant į pastarosios „sunkią finansinę padėtį“, „siekiant užtikrinti [FSE] veiklos tęstinumą“ laukiant, kol bus įgyvendintas sanavimo planas. Privatus

investuotojas, esantis kuo panašesnėje į valstybės padėtyje, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama šioje byloje, nebūtų skyręs 70 mln. EUR sumos didelių finansinių sunkumų patiriančiai įmonei, prieš tai neįvertinęs tokios investicijos rentabilumo.

- 50 Vis dėlto iš bylos medžiagos nematyti, kad prieš priimdama 2016 m. Stabilumo įstatymą Italijos valstybė būtų atlikusi tokį vertinimą. Tiesa, prie šio įstatymo pridėtoje techninėje ataskaitoje šiuo klausimu daroma nuoroda į „finansinę ir ekonominę analizę“. Tačiau, kaip savo išvados 54 punkte pažymėjo generalinis advokatas, nėra jokių duomenų, kad atliekant tą analizę buvo norima nustatyti, ar Italijos valstybei rentabilu skirti 70 mln. EUR.
- 51 Šiomis aplinkybėmis, nesant įrodymų, patvirtinančių, kad sprendimą skirti FSE nagrinėjamą sumą valstybė priėmė veikdama kaip akcininkė, o tai vis dėlto turės patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, kad privataus investuotojo kriterijumi negalima remtis siekiant padaryti išvadą, kad dėl tokio skyrimo nebuvo suteiktas atrankinis pranašumas.
- 52 Dėl paskutinės iš šio sprendimo 31 punkte minėtų sąlygų reikia priminti, kad, remiantis šio sprendimo 42 punkte nurodyta jurisprudencija, reikia ne nustatyti faktinį konkurencijos iškreipimą, o tik išnagrinėti, ar tokia pagalba gali iškreipti konkurenciją. Be to, reikia priminti, jog iš tos pačios jurisprudencijos matyti, kad pagalba, kuria įmonę siekiama atleisti nuo išlaidų, kurių ji paprastai patirtų, tvarkydama einamuosius reikalus ar vykdydama įprastą veiklą, iš esmės iškreipia konkurencijos sąlygas (2017 m. birželio 27 d. Sprendimo *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 80 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 53 Lėšų skyrimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, leidžiantis finansinių sunkumų patiriančiai įmonei toliau vykdyti veiklą rinkoje, iš esmės gali iškreipti konkurencijos sąlygas.
- 54 Tiesa, FSI ir Italijos vyriausybė teigia, kad, pirma, taip nėra pagrindinėje byloje, nes 70 mln. EUR suma galėjo būti naudojama tik FSE eksploatuojamai geležinkelio infrastruktūrai finansuoti, antra, pagal Italijos teisę šiam eksploatavimui buvo taikomas teisėtas monopolis ir, trečia, aplinkybė, jog FSE atskirai tvarko, pirma, šios infrastruktūros eksploatavimo ir, antra, transporto paslaugų teikimo apskaitą, leidžia išvengti bet kokios kryžminio subsidijavimo rizikos. Vis dėlto šie argumentai nepaneigia pirmesniame šio sprendimo punkte padarytos išvados apie poveikį konkurencijos sąlygoms, kuris gali būti daromas, jei tokia didelių finansinių sunkumų patirianti įmonė, kaip FSE, liks rinkoje.
- 55 Iš tiesų, pirma, reikia pažymėti, kad nei 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalies originalioje versijoje, nei 2016 m. sausio 12 d. ir rugpjūčio 4 d. dekretuose nebuvo numatyta, kad FSE skirta 70 mln. EUR suma gali būti naudojama tik šios įmonės naudojamai geležinkelių infrastruktūrai finansuoti. Tik šios 2016 m. Stabilumo įstatymo nuostatos redakcijoje, iš dalies pakeistoje 2017 m. balandžio 24 d. Dekretu-įstatymu Nr. 50/2017, buvo paminėtas toks šios sumos panaudojimas.
- 56 Kadangi iš šio sprendimo 36 punkte nurodytos jurisprudencijos matyti, jog vertinant priemonės atitiktį Sąjungos taisyklėms dėl valstybės pagalbos lemiamą reikšmę turi tas momentas, kai gavėjui pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus suteikiama teisė priimti atitinkamą pagalbą, tai, kad pagrindinėje byloje aptariamos sumos panaudojimas buvo iš dalies pakeistas Dekretu-įstatymu Nr. 50/2017, neturi įtakos išvadai, kad šios sumos skyrimas galėjo iškreipti konkurenciją, su sąlyga, kad pagal 2016 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 867 dalies pirminę redakciją FSE jau buvo suteikta besąlyginė teisė į šią išmoką; kaip matyti iš šio sprendimo 41 punkto, tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 57 Antra, iš tikrųjų, kaip iš esmės nurodo Komisija savo 2016 m. pranešimo 188 ir 219 punktuose, tai, kad valstybė narė viešosios paslaugos, kuriai taikomas teisėtas monopolis, teikimo užduotį patiki valstybės įmonei, tam tikromis aplinkybėmis nelemia konkurencijos iškreipimo ir kad teisėto monopolio sąlygomis eksploatuojamos infrastruktūros eksploatuotojui suteiktas pranašumas tokiomis aplinkybėmis negali iškreipti konkurencijos. Vis dėlto, kaip taip pat nurodo Komisija šio pranešimo

188 punkto b papunktyje, tam, kad tokiomis aplinkybėmis galėtų būti pašalinta tokio iškraipymo galimybė, reikia, kad teisėtas monopolis panaikintų ne tik konkurenciją rinkoje, bet ir konkurenciją dėl rinkos, t. y. panaikintų bet kokią galimą konkurenciją dėl teisės tapti išimtiniumi atitinkamos paslaugos teikėju.

- 58 Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad FSE sutarties su Apulijos regionu galiojimo laikotarpiu ji turi išimtinę teisę eksploatuoti šioje sutartyje nurodytą geležinkelių infrastruktūrą tam, kad būtų teikiamos viešosios keleivių vežimo geležinkeliais paslaugos. Bet kuriuo atveju, siekiant nustatyti, kad tai yra rinka, dėl kurios konkurencijos galimybė buvo pašalinta, būtina įrodyti, kad Apulijos regionas įstatymais ar kitais teisės aktais buvo įpareigotas patikėti šios infrastruktūros eksploatavimą ir šių paslaugų teikimą tik šiai įmonei (pagal analogiją žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Azienda Napoletana Mobilità*, C-659/17, EU:C:2019:633, 38 punktą). Vis dėlto Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje nėra jokių duomenų, patvirtinančių, kad tokia pareiga buvo nustatyta, todėl panašu, kad šis regionas taip pat galėjo patikėti minėtą eksploatavimą ir minėtas paslaugas kitam paslaugų teikėjui.
- 59 Taigi 70 mln. EUR dydžio sumos skyrimas FSE, leidęs šiai bendrovei išsilaikyti rinkoje, galėjo užkirsti kelią tam, kad FSE eksploatuojamos geležinkelių infrastruktūros eksploatavimas ir transporto paslaugų naudojantis ta infrastruktūra teikimas būtų patikėti kitoms įmonėms, pavyzdžiui, *Arriva Italia ir kt.*
- 60 Trečia, dėl argumentų, susijusių su FSE atskiros apskaitos tvarkymu eksploatuojant aptariamą geležinkelių infrastruktūrą ir teikiant transporto paslaugas, reikia pažymėti, kad net darant prielaidą, jog 70 mln. EUR suma būtų skirta FSE ir šios įmonės panaudota tik tai geležinkelių infrastruktūrai finansuoti, prireikus nuo Dekreto-įstatymo Nr. 50/2017 įsigaliojimo dienos, reikia pažymėti, kad ši aplinkybė nepašalina šio sprendimo 53 punkte nurodyto poveikio konkurencijos sąlygoms galimybės. Iš tiesų, kaip Komisija nurodė savo 2016 m. pranešimo 219 punkte, būtent geležinkelių infrastruktūros, kuria potencialūs naudotojai gali naudotis vienodomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, statyba paprastai atitinka šio pranešimo 211 punkte nurodytas sąlygas, todėl tokios statybos finansavimas dažniausiai neiškraipo konkurencijos.
- 61 Net darant prielaidą, kad šios sumos skyrimas FSE gali būti suprantamas kaip atliktas tik geležinkelių infrastruktūros statybos, o ne kitais tikslais, vis dėlto kalbama apie geležinkelių infrastruktūrą, kuria potencialūs naudotojai negali naudotis vienodomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, nes FSE turi išimtinę teisę ja naudotis su Apulijos regionu sudarytos sutarties galiojimo laikotarpiu. Taigi tai, kad FSE turi tvarkyti atskirą apskaitą, neturi įtakos išvadai, kad 70 mln. EUR sumos skyrimas šiai įmonei galėjo iškraipyti konkurenciją.
- 62 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikrins tam tikrus dalykus, priemonė, kurią sudaro tam tikros pinigų sumos skyrimas didelių finansinių sunkumų patiriančiai valstybės geležinkelių įmonei, gali būti pripažinta „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį.

Dėl FSE kapitalo dalių perdavimo FSI

- 63 Kalbant apie antrąją iš dviejų nagrinėjamų priemonių, reikia iš karto pažymėti, kad ją sudaro dvi dalys, būtent, pirma, visų Infrastruktūros ir transporto ministerijos turimų FSE kapitalo dalių perdavimas FSI be konkurso ir be atlygio ir, antra, FSI įsipareigojimas atkurti FSE kapitalo pusiausvyrą.
- 64 Nors tai, kad turimos FSE kapitalo dalys buvo perduotos FSI be atlygio, suponuoja, jog būtent ši įmonė galėtų būti laikoma galimos valstybės pagalbos gavėja, reikia priminti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamu sandoriu buvo siekiama atkurti FSE rentabilumą. Taigi negalima atmesti galimybės, kad galimos valstybės pagalbos gavėja galėtų būti laikoma pastaroji įmonė. Vadinas, prašymą priimti

- prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, kuri iš šių dviejų įmonių prireikus turi būti laikoma galimos valstybės pagalbos gavėja arba ar, remiantis šio sprendimo 31 punkte nustatytais kriterijais, ir FSE, ir FSI gali būti laikomos kartu gavusiomis tokią pagalbą.
- 65 Dėl klausimo, ar antroji iš dviejų aptariamų priemonių yra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį, reikia pažymėti, pirma, kiek tai susiję su pirmąja iš šio sprendimo 31 punkte nurodytų sąlygų, kad visų Infrastruktūros ir transporto ministerijos turimų FSE kapitalo dalių perdavimas FSI turi būti laikomas valstybės išteklių perdavimu jai. Be to, FSI išipareigojimas atkurti FSE kapitalo pusiausvyrą taip pat susijęs su valstybės išteklių pervedimu pastarosios naudai, su sąlyga, kad FSE įgijo teisę į šią paramą, o tai prireikus turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Kadangi FSE kapitalo pusiausvyrą atkurti išipareigojo Ekonomikos ir finansų ministerijai visiškai priklausanti valstybės įmonė, šis išipareigojimas bet kuriuo atveju priskirtinas Italijos valstybei.
- 66 Priešingai, nei teigia Italijos vyriausybė ir FSI, tuo, kad pagal SESV 345 straipsnį ši sutartis jokių būdu nepažeidžia valstybių narių normų, reglamentuojančių nuosavybės sistemą, negali būti remiamasi grindžiant teiginį, kad FSE kapitalo dalių perdavimas FSI negali būti laikomas valstybės pagalba.
- 67 Iš tiesų, kaip savo išvados 87 punkte priminė generalinis advokatas, SESV 345 straipsnis neleidžia viešosios nuosavybės sistemoms netaikyti valstybės pagalbos taisyklių, nes iš SESV 106 straipsnio 1 dalies matyti, kad SESV įtvirtintos konkurencijos taisyklės, įskaitant taisykles dėl valstybės pagalbos, iš esmės taikomos ir viešojo sektoriaus įmonėms. Be to, kaip teigia Komisija, jei būtų pritarta teiginiui, kad taisyklės dėl valstybės pagalbos netaikytinos dėl to, kad pagalbos gavėja yra valstybės įmonė ir kad suteiktas pranašumas plačiaja prasme lieka valstybės ekonominėje sferoje, būtų pakenkta šių taisyklių veiksmingumui ir, pažeidžiant SESV 345 straipsnyje įtvirtintą neutralumo principą, atsirastų nepagrįsta diskriminacija tarp viešųjų ir privačių pagalbų gavėjų.
- 68 Bet kuriuo atveju reikia priminti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas ne tik finansinių sunkumų patiriančios valstybės įmonės kapitalo pervedimas kitai valstybės įmonei, bet ir kapitalą priimančios valstybės įmonės išipareigojimas atkurti sunkumų patiriančios valstybės įmonės kapitalo pusiausvyrą.
- 69 Antra, dėl sąlygos, susijusios su poveikiu valstybių narių tarpusavio prekybai, reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas perdavimas, kaip ir 70 mln. EUR sumos skyrimas FSE, sumažina *Arriva Italia*, t. y. kitų įmonių, įsteigtų kitose valstybėse narėse nei Italijos Respublika, galimybę vykdyti veiklą FSE patikėtose rinkose. Tokiomis aplinkybėmis FSE kapitalo dalių perdavimas FSI ne už atlygį, o mainais į šios įmonės išipareigojimą atkurti FSE kapitalo pusiausvyrą, turi būti laikoma priemone, galinčia daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.
- 70 Trečia, dėl klausimo, ar Infrastruktūros ir transporto ministerijos turimų FSE kapitalo dalių perdavimas FSI gali būti laikomas FSI suteiktu atrankiniu pranašumu, reikia pažymėti, kad dėl tokio kapitalo perdavimo be finansinio atlygio subjektui, kuriam perduodamas kapitalas, iš esmės suteikiamas atrankinis pranašumas, jei tokio perdavimo dieną šio kapitalo vertė viršija galimų to subjekto išipareigojimų, prisiimtų pagal perdavimo sandorį, dydį. Šiuo atveju dėl nagrinėjamo perdavimo FSI gali būti suteiktas atrankinis pranašumas, nes FSE vertė tokio perdavimo dieną, juo labiau prireikus padidinta 70 mln. EUR išmoka, kurią šiai įmonei skyrė Italijos valstybė, viršija sumą, kurią FSI turi investuoti, kad įvykdytų išipareigojimą atkurti FSE kapitalo pusiausvyrą, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 71 Dėl tokio perdavimo atrankinis pranašumas taip pat gali būti suteiktas subjektui, kurio kapitalas perduodamas, jei toks sandoris leidžia užtikrinti jo veiklos stabilumą. Taigi pagrindinėje byloje tokio pranašumo, suteikto FSE, buvimas priklauso nuo to, ar FSI prisiimtas išipareigojimas atkurti FSE kapitalo pusiausvyrą leidžia pastarajai toliau naudotis geležinkelių infrastruktūra, kurią jai patikėjo Apulijos regionas, ir teikti vežimo naudojantis šia infrastruktūra paslaugas, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

- 72 Priešingai, nei per posėdį teigė Italijos vyriausybė ir FSI, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos nematyti, kad taikant privataus investuotojo kriterijų ši pranašumą gavusi valstybės įmonė, nesvarbu, FSI ar FSE, normaliomis rinkos sąlygomis būtų galėjusi gauti tokį patį pranašumą kaip ir tas, kuris jai buvo suteiktas iš valstybės išteklių, nes, kaip pažymėta AGCM įspėjime, prieš perduodama FSE kapitalo dalis Italijos valstybė neįvertino tokio perdavimo rentabilumo; tačiau tai turės patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, atsižvelgdamas į Italijos vyriausybės pastabose nurodytą audito ataskaitą, taip pat 2016 m. kovo ir gegužės mėn. tyrimus, kuriais FSI rėmėsi per posėdį Teisingumo Teisme.
- 73 Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, kad, siekiant taikyti privataus investuotojo kriterijų, kilus abejonių turi būti įmanoma nedviprasmiškai ir remiantis objektyvia bei patikrinama informacija įrodyti, kad atitinkamos valstybės narės įgyvendintos priemonės buvo imtasi veikiant kaip akcininkei (2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija / EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 82 punktą). Iš 2016 m. rugpjūčio 4 d. dekreto matyti, kad FSE kapitalo dalių perdavimu FSI buvo siekiama, be kita ko, užtikrinti FSE veiklos ir teikiamų transporto paslaugų tęstinumą. Be to, šiuo sandoriu taip pat buvo siekiama išsaugoti viešojo sektoriaus dalyvavimą FSE kapitale. Tačiau privatus investuotojas į tokius argumentus neatsižvelgia.
- 74 Taip pat reikia priminti, kad ekonominių vertinimų, atliktų po minėto pranašumo suteikimo arba retrospektyvaus atitinkamos valstybės narės investicijos tikrojo rentabilumo konstatavimo nepakanka siekiant įrodyti, kad ši valstybė narė prieš suteikdama šį pranašumą ar tuo pačiu metu priėmė tokį sprendimą, veikdama kaip akcininkė (2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija / EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 85 punktą). Taigi, FSI nuomone, į FSE pradėtą susitarimo su kreditoriais procedūrą negali būti atsižvelgta siekiant patikrinti, ar FSE kapitalo dalių perdavimas FSI atitinka privataus investuotojo kriterijų.
- 75 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta (su sąlyga, kad bus atliktas šio sprendimo 72 punkte nurodytas patikrinimas), nepanašu, jog privataus investuotojo kriterijų būtų galima taikyti siekiant padaryti išvadą, kad dėl Infrastruktūros ir transporto ministerijos turimų FSE kapitalo dalių perdavimo FSI nagrinėjamu atveju nesuteiktas atrankinis pranašumas.
- 76 Ketvirta, dėl klausimo, ar toks perdavimas gali iškraipyti konkurenciją, reikia pažymėti, kaip savo išvados 118 punkte pažymėjo generalinis advokatas, kad dėl minėto perdavimo ir FSI įsipareigojimo atkurti FSE kapitalo pusiausvyrą potencialiems FSE konkurentams, pavyzdžiui, *Arriva Italia ir kt.*, buvo užkirstas kelias gauti teisę eksploatuoti šios įmonės eksploatuojamą geležinkelių infrastruktūrą ir naudojantis ja teikti transporto paslaugas.
- 77 Šios išvados nepaneigia tai, kad AGCM nepradėjo tyrimo dėl FSI ir FSE koncentracijos sandorio pagal Italijos taisykles, taikytinas tokiems sandoriams, nes koncentracijos poveikio konkurencijai vertinimas pagal šias taisykles nėra tapatus galimos valstybės pagalbos vertinimui. Iš tiesų, kaip matyti iš AGCM sprendimo, vertindama ji norėjo patikrinti, ar dėl tokios koncentracijos neatsirastų arba nesustiprėtų dominuojanti padėtis, kuri galėtų panaikinti arba iš esmės ir ilgam sumažinti konkurenciją atitinkamose rinkose, o ne tai, ar ji galėjo iškraipyti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Be to, iš AGCM įspėjimo matyti, kad, ji mano, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamas perdavimas galėjo iškraipyti konkurenciją.
- 78 Darytina išvada (su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikrins tam tikrus dalykus), jog finansinių sunkumų patiriančios valstybės įmonės kapitalo dalių perdavimas kitai valstybės įmonei be atlygio, bet pastarajai įsipareigojant atkurti sunkumų patiriančios įmonės kapitalo pusiausvyrą, gali būti pripažintas „valstybės pagalba“.
- 79 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, jog SESV 107 straipsnis turi būti aiškinamas taip: su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikrins tam tikrus dalykus, tiek tam tikros pinigų sumos skyrimas didelių finansinių sunkumų patiriančiai valstybės

geležinkelio įmonei, tiek visų valstybės narės turimų tos įmonės kapitalo dalių perdavimas kitai valstybės įmonei be atlygio, bet pastarajai įsipareigojant atkurti pirmos įmonės kapitalo pusiausvyrą, gali būti laikomi „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį.

Dėl antrojo klausimo

- 80 Pirmiausia reikia pažymėti, kad nors antrajame klausime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas daro nuorodą į SESV 107 straipsnio 3 dalį, iš jo nutarties matyti, kad iš tikrųjų šis klausimas yra susijęs su SESV 108 straipsnio 3 dalimi, pagal kurią valstybės narės privalo laiku informuoti Komisiją apie savo ketinimus suteikti ar pakeisti pagalbą.
- 81 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar tuo atveju, jei Sąjungos teisė turėtų būti aiškinama taip, kad priemonės, pavyzdžiui, tam tikros pinigų sumos skyrimas didelių finansinių sunkumų patiriančiai valstybės įmonei arba visų valstybės narės turimų tos įmonės kapitalo dalių perdavimas kitai valstybės įmonei be atlygio, bet pastarajai įsipareigojant atkurti pirmos įmonės kapitalo pusiausvyrą, turi būti pripažįstamos „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį, kokių pasekmių turėtų kilti dėl to, kad pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalies nuostatas apie šią pagalbą nebuvo pranešta Komisijai.
- 82 Tiesa, savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo taip pat klausia, ar tuo atveju, jei būtų konstatuotas valstybės pagalbos buvimas, tokia pagalba būtų suderinama su Sąjungos teise. Vis dėlto iš nutarties matyti, kad šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš tikrųjų siekia išsiaiškinti, ar tuo atveju, jei gali būti laikoma, jog dėl nagrinėjamų priemonių jų gavėjams suteikiamas pranašumas, kitos sąlygos, reikalingos tam, kad priemonė būtų laikoma „valstybės pagalba“, taip pat yra tenkinamos; šiuo atžvilgiu antrasis klausimas sutampa su pirmuoju klausimu.
- 83 Bet kuriuo atveju reikia priminti, kad iš suformuotos jurisprudencijos, kuri, beje, nurodyta nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, matyti, kad pagalbos priemonių suderinamumo su vidaus rinka vertinimas priklauso išimtinai Komisijos, kontroliuojamos Sąjungos teismų, kompetencijai (1996 m. liepos 11 d. Sprendimo *SFEI ir kt.*, C-39/94, EU:C:1996:285, 42 punktą ir 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Bayerische Motoren Werke / Komisija*, C-654/17 P, EU:C:2019:634, 79 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 84 Dėl atsakymo į antrąjį klausimą pažymėtina, jog iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad nacionaliniai teismai, nagrinėjantys bylą dėl tariamo pareigos pranešti Komisijai apie valstybės pagalbą pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį pažeidimo, turi atsižvelgti į visas pasekmes, kylančias dėl tokio pažeidimo pagal jų nacionalinę teisę, kiek tai susiję su teisės aktu, kuriais įgyvendinamos pagalbos priemonės, galiojimu ir su finansinės paramos, suteiktos pažeidžiant šią nuostatą, susigrąžinimu (šiuo klausimu žr. 2016 m. spalio 26 d. Sprendimo *DEI ir Komisija / Alouminion tis Ellados*, C-590/14 P, EU:C:2016:797, 100 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 85 Reikia pabrėžti, kad iki neteisėtos arba su vidaus rinka nesuderinamos pagalbos buvusios padėties atkūrimo tikslas yra būtina sąlyga siekiant išsaugoti Sutarčių nuostatų dėl valstybės pagalbos veiksmingumą (2018 m. kovo 7 d. Sprendimo *SNCF Mobilités / Komisija*, C-127/16 P, EU:C:2018:165, 104 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 86 Taigi pagrindinėje byloje ir tiek, kiek nagrinėjamos priemonės turi būti laikomos valstybės pagalba, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi padaryti visas išvadas, išplaukiančias iš to, kad, pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalį, apie šią pagalbą nebuvo pranešta Komisijai, todėl ji turi būti laikoma neteisėta.

- 87 Kiek tai susiję su 70 mln. EUR dydžio sumos skyrimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės nustatyti pranašumą, įskaitant susikaupusias palūkanas, kurių FSE gavo skyrus jai šią sumą, ir nurodyti šiai bendrovei jį grąžinti.
- 88 Kiek tai susiję su FSE kapitalo dalių perdavimu FSI, norint atkurti ankstesnę padėtį, prireikus galima atšaukti šį perdavimą, grąžinti FSE kapitalo dalis Infrastruktūros ir transporto ministerijai ir panaikinti visas šio perdavimo pasekmes.
- 89 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip: jei priemonės, pavyzdžiui, tam tikros pinigų sumos skyrimas didelių finansinių sunkumų patiriančiai valstybės įmonei arba visų valstybės narės turimų tos įmonės kapitalo dalių perdavimas kitai valstybės įmonei be atlygio, bet pastarajai įsipareigojant atkurti pirmos įmonės kapitalo pusiausvyrą, pripažįstamos „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti į visas pasekmes, kylančias dėl to, kad pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalies nuostatą apie šią pagalbą nebuvo pranešta Komisijai ir dėl šios priežasties ji turi būti laikoma neteisėta.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 90 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. SESV 107 straipsnis turi būti aiškinamas taip: su sąlyga, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikrins tam tikrus dalykus, tiek tam tikros pinigų sumos skyrimas didelių finansinių sunkumų patiriančiai valstybės geležinkelio įmonei, tiek visų valstybės narės turimų tos įmonės kapitalo dalių perdavimas kitai valstybės įmonei be atlygio, bet pastarajai įsipareigojant atkurti pirmos įmonės kapitalo pusiausvyrą, gali būti laikomi „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį.**
- 2. Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip: jei priemonės, pavyzdžiui, tam tikros pinigų sumos skyrimas didelių finansinių sunkumų patiriančiai valstybės įmonei arba visų valstybės narės turimų tos įmonės kapitalo dalių perdavimas kitai valstybės įmonei be atlygio, bet pastarajai įsipareigojant atkurti pirmos įmonės kapitalo pusiausvyrą, pripažįstamos „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti į visas pasekmes, kylančias dėl to, kad, pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalies nuostatą, apie šią pagalbą nebuvo pranešta Komisijai ir dėl šios priežasties ji turi būti laikoma neteisėta.**

Parašai.